

dakle radnici tuženoga upotrijebili raspucane rinfuzne uređjaje ili iskrivljene, tada se šteta koja je zbog toga nastupila ima pripisati tuženomu zbog propusta dužne pažnje u postavljanju zaštitnih uređjaja, pa je stoga sud u svim slučajevima gdje je u zapisnicima o izvidjaju navedeno da su rinfuzni uređjaji bili iskrivljeni, napuknuti ili da su postojale na njima rupe, uzeo da je za gubitak odnosno manjak utvrđen na uputnoj stanici odgovoran tuženi, jer je do manjka došlo zbog nestručno obavljenog posla u postavljanju uređjaja ili upotrebe neurednog i neispravnog uređjaja.

U ostalim slučajevima, koji se ne odnose na zastarjela potraživanja, odnosno na tužiteljeva potraživanja s brodova "Vena - bu" "Marli II" i "Soutchern - eagle", sud nije dosudio tužitelju naknadu iz razloga jer iz ostalih zapisnika o izvidjaju nije moguće sa sigurnošću utvrditi da je do curenja žitarica došlo zbog neispravnih, raspuknutih ili loše postavljenih rinfuznih uređjaja. U svim slučajevima gdje nije uvažen zahtjev tužiteljev u zapisnicima o izvidjaju navodi se jednostavno "jaki tragovi curenja" bez navodjenja zbog čega je došlo do takvog curenja /npr. zapisnik o izvidjaju br. 60/ ili je kod utvrđivanja štete jednostavno navedeno "tragovi curenja na obim stranama rinfuznih uređjaja ili na jednog strani rinfuznog uređjaja". Ovakove naznake u zapisnicima o izvidjaju ili drugim dokazima koje je tužitelj ponudio o uzroku štete sud nije mogao uvažiti. Naime jednostavna napomena da postoje tragovi curenja ni u kom slučaju ne dokazuju da je do curenja došlo krivnjom tuženoga, tj. da se radi o šteti koja je prouzročena nepravilnim postavljanjem, ili upotrebom neispravnog ili lošeg rinfuznog uređjaja. Sud je prema tomu dosudio tužitelju samo one zahtjeve gdje postoje nesumnjivi dokazi da je šteta prouzročena propustom tuženoga i njegovih radnika, a u svima drugim slučajevima sud nije mogao zahtjev tužiteljev uvažiti, pa je stoga s tim dijelom zahtjeva odbijen.

G.B.

VIŠI PRIVREDNI SUD SR HRVATSKE

Prvostepena presuda br. IV-P-1281/68
od 3. II 1970.

Vijeće: Gabro Badovinac, prof.dr Branko Jakaša, dr Božidar
Zubić

Prijevoz stvari morem - Produženo putovanje zbog zatvaranja
Sueskog kanala - Povećanje vozarine zbog produženog putovanja

Tumačenje SUEZ STOP klauzule - Za određivanje iznosa povećane vozarine u omjeru prema produženom putu ne uzimaju se u obzir ukupni dnevni izdaci za brod za vrijeme trajanja produženog putovanja - Kao temelj za utvrđivanje povišene vozarine uzima se ugovorena vozarina

Tužitelj je brodar, a tuženik je naručitelj prijevoza i primalac robe. Tužitelj navodi da je za vrijeme izvršavanja ugovora o prijevozu došlo do poznatog zatvaranja Sueskog kanala i traži da mu tuženik na temelju klauzule br. 21 teretnice tzv. SUEZ STOP klauzule plati utuženu svotu na ime povećane vozarine u omjeru prema produženom putovanju. Kao bazu za izračunavanje utužene svote uzima sveukupne dnevne troškove broda za vrijeme trajanja toga putovanja.

Sud je nakon provedene rasprave, a na temelju utvrdjenog činjeničnog stanja došao do zaključka da brodar ima pravo na povećanu vozarinu, ali nije prihvatio njegovo stajalište u pogledu baze za izračunavanje te vozarine.

Iz obrazloženja presude:

Ocjenu tužiteljevog prava na povećanu vozarinu zbog produženog putovanja oko Rta Dobre Nade valja ocijeniti u skladu ugovornih odredaba klauzule br. 21 teretnice tzv. "Sues Stop" klauzule koja u tekstu teretnice i u slobodnom prijevodu glasi "ako je plovidba kroz Suez i/ili Panamski kanal prekinuta prije nego brod započne ukrcaj, brodar je ovlašten da raskine ugovor; ako je plovidba prekinuta nakon ukrcaja, odnosno nakon što je ukrcaj započeo, brod može otploviti kojim drugim pravcem, a vozarina će se uvećati u omjeru prema dužini prevaljenog puta".

U predmetnom slučaju došlo je do nemogućnosti prolaza kroz Sueski kanal nakon što je teret bio ukrcajan i nakon što je brod otplovio u pravcu odredišne luke, pa je u skladu s klauzulom brodar bio ovlašten nastaviti putovanje drugim putem, tj. oko Rta Dobre Nade. Obzirom na to po ocjeni ovog suda, a u skladu sa spomenutom ugovornom klauzulom, brodar ima pravo na uvećanu vozarinu u omjeru produženog puta.

Ocjenjujući pitanje kako se ima tumačiti izraz "u omjeru preplovljenog puta /in proportion to the longer sailing distance/" ovaj sud ne može prihvatiti tužiteljevo tumačenje. Naime da bi se tužiočeva tvrdnja prihvatila da brodaru pripada gotovo triput veća vozarina od ugovorene prvobitne, odnosno da mu pripada naknada u omjeru na troškove broda koji prema tužiteljevoj tvrdnji iznose 3.344,86 d. dnevno, odnosno prema njegovom računu da mu pripada naknada u

utuženom iznosu od d 452.129,79 tada bi brodar, kako to pravilno ističe tuženi, za odnosno putovanje dobio naknadu daleko veću nego što mu pripada.

Sud ne može prihvatiti obračun gubitka za produženo putovanje tako kako ga je u toku spora tužitelj prokazao, tj. da mu se za produženo putovanje prizna iznos ukupnih troškova koje je imao s brodom za produženih 27 dana putovanja. Naime naknada za produženo putovanje u ovakvom slučaju nije naknada za naknadu štete koja bi se brodaru u takvom slučaju davala kao pokriće efektivno pretrpljene štete, koja se ima obračunati na bazi dnevnih troškova broda, već je to naknada koja pripada brodaru u omjeru povećanja ugovorene vozarine. Naime okolnost da li je brodar ugovorio vozarinu koja mu pokriva u cijelosti troškove održavanja broda, ili je ona ispod ili iznad troškova, stvar je obračuna brodara i njegove kalkulacije. U slučaju spora sud ne može ulaziti u pitanje internih faktora kalkulacije stranaka jer bi to bio subjektivni moment, već mora poći s objektivnog stajališta, tj. sa stajališta visine ugovorene vozarine. Očito je da u vozarinski stav brodar osim redovnih troškova održavanja broda uračunava i druge troškove koji mu nužno ulaze u kalkulaciju vozarinskog stava, pa obzirom na to da se zbog produženog putovanja odnosno troškovi ne povećavaju jer ih i nema, ne može se ni u kom slučaju uzeti da bi se prilikom određivanja "omjera preplovljenog puta" u smislu ugovorene klauzule imalo polaziti s drukčije baze obračuna nego što je vozarina.

Po nalazu ovoga suda smisao upotrijebljenih riječi "u odnosu dužeg putovanja" ima se tumačiti tako da brodaru pripada samo proporcionalni dio vozarine na stvarne i efektivne troškove koje je brodar obzirom na produženo putovanje nužno imao i morao imati. Ovamo po nalazu suda spadaju troškovi plaća i održavanja posade, povećani troškovi osiguranja broda, razmjerno povećani troškovi režije broda, kao i neki drugi troškovi koje brod ima u vezi s eksploatacijom broda; međutim: anuiteti, kamate na poslovni fond, i ostale kamate, kako ih je u svom obračunu dao tužitelj ne mogu ulaziti u osnovu za obračunavanje povećanja vozarine za produženo putovanje.

Obzirom na sve ovo sud je kao osnovicu za obračun povećanja vozarine u smislu klauzule na koju se poziva tužitelj obračun povećanja u naknade za produženo putovanje uzeo vozarinu. Ocjenjujući visinu proporcionalnog povećanja vozarine sud je uzeo u obzir okolnost da su za odnosno slučaj brodarske konference odredile na ime povećanja između 10 do 25%. Istina ova povećanja vozarine predviđjena su za termine početka putovanja brodova nakon što je već bio zatvoren Sueski kanal, uzevši u obzir da će se odnosno putovanje obaviti produženo, ali ipak moguće najkraćim putem, uzevši u obzir luku ukrcaja i luku iskrcaja.

Ocjenjujući dakle pitanje postotka povećanja vozarine u predmetnom slučaju, sud je vodio računa o tome da je predmetno putovanje tužiteljevog broda izvršeno obzirom na sticaj okolnosti ne najkraćim putem Bombaj - Rt Dobre Nađe - Mediteran - Jadran, već je uzeo u obzir da je odnosno produženo putovanje bilo nužno obavljeno dužim putem od toga, tj. Bombaj - Džibuti - Rt Dobre Nađe - Mediteran - Jadran, koji je put svakako duži, pa brodaru u predmetnom slučaju pripada proporcionalno veći postotak povećanja vozarine nego što su priznata povećanja za putovanja poslije izbijanja ratnog sukoba, kako su ga priznale brodarske konference ili drugi brodari kao što je npr. "Jugolinija", a koje se povećanje kreće od 17,5% i koliko je na ime povećanja tuženi platio tužitelju dobrovoljno.

Ocjenjujući ove okolnosti sud uzima da se kao proporcionalno povećanje vozarine s obzirom na prijedeni put ima priznati tužitelju doplatak od 25% ugovorene vozarine.

G.B.

B/ Odluke stranih sudova i arbitraža

ENGLSKA KUĆA LORDOVA

Presuda od 3. III 1970.

James Miller & Partners Ltd. c/a Whitworth Street Estates /Manchester/ Ltd.

Arbitraža - Primjenjivo pravo na ugovor primjenjivo je i na valjanost arbitražne klauzule - Za postupak arbitraže vrijedi "lex fori" - Na postupak arbitra sa sjedištem u Škotskoj ne primjenjuje se engleski Arbitration Act, 1950.

Gradjevno poduzeće, registrirano u Škotskoj, zaključilo je s naručiteljem, engleskim poduzećem sa sjedištem u Engleskoj, gradjevni ugovor glede nekretnina koje su se nalazile u Škotskoj na engleskom formularu R.I.B.A. /formular Royal Institute of British Architects/. Došlo je do spora među strankama, pa je na prijedlog škotskog poduzeća predsjednik R.I.B.A. imenovao arbitra pojedinca sa sjedištem u Škotskoj /Glasgow/. Arbitar je imenovao tajnika /clerk/ arbitraže, škotskog solitora i proveo postupak po škotskom pravu. Englesko poduzeće je na kraju postupka, prije konačne odluke, predložilo da se postavi pravno pitanje za sud, a arbitar je to odbio s obrazloženjem da engleski Arbitration Act, 1950, ne dolazi do primjene u